

BIULETYN

Nr 35 (900) • 4 kwietnia 2012 • © PISM

Redakcja: Marcin Zaborowski (redaktor naczelny), Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji),
Jarosław Ćwiek-Karpowicz, Beata Górka-Winter, Artur Gradziuk, Beata Wojna

Główne zadania czwartej generacji chińskich przywódców w ostatnim roku rządów

Justyna Szczudlik-Tatar

Raport z prac rządu, przedstawiony przez premiera Wen Jiabao na piątej sesji Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych jedenastej kadencji, można traktować jako testament odchodzącej tzw. czwartej generacji chińskich przywódców oraz jej wkład w modernizację Chin. Główne zadania na rok 2012 to przyspieszenie procesu restrukturyzacji gospodarki, która w większym stopniu powinna być oparta na popycie wewnętrznym, niwelowanie nierówności społecznych oraz dalsza budowa systemu ubezpieczeń społecznych. Chiny będą się także aktywniej angażować na arenie międzynarodowej w celu ochrony swoich interesów ekonomicznych.

Podczas piątej sesji Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych – OZPL (parlamentu), która odbyła się w Pekinie w dniach 5–14 marca, premier Wen Jiabao przedstawił raport z prac rządu. Oceniał w nim pierwszy rok realizacji dwunastego planu pięcioletniego (2011–2015) i ogłosił cele na rok 2012. Po debacie w parlamencie Rada Państwowa (rząd) wprowadziła do dokumentu 19 poprawek. Na ostatnim posiedzeniu zamykającym sesję OZPL przyjęto raport (za przyjęciem głosowało 2725 delegatów, przeciw 90, wstrzymało się 49).

Raport, a szczególnie zadania na 2012 r., można postrzegać jako testament odchodzącej tzw. czwartej generacji chińskich przywódców. W październiku na XVIII Zjeździe Komunistycznej Partii Chin większość obecnych liderów, w tym Hu Jintao i Wen Jiabao, odejdzie z dotychczasowych stanowisk partyjnych. Po przeprowadzeniu pośrednich wyborów do parlamentu, które rozpoczną się pod koniec tego roku, podczas pierwszej sesji OZPL dwunastej kadencji w marcu 2013 r. zgromadzenie wybierze nowego przewodniczącego i premiera ChRL.

Ocena prac rządu w 2011 r. Raport koncentruje się na kwestiach wewnętrznych, głównie ekonomicznych. Zasadnicza część dokumentu dotyczy dystrybucji dochodów oraz bezpieczeństwa socjalnego, w tym systemu ubezpieczeń społecznych, co jest zgodne z oczekiwaniami społecznymi. Tuż przed sesją parlamentu „Renmin Ribao” („Dziennik Ludowy”) – organ prasowy KPCh – przeprowadził sondę na temat najważniejszych zagadnień, które powinny być poruszone w dokumencie. Badani na pierwszym miejscu umieścili bezpieczeństwo socjalne i różnice w dochodach.

Przedstawiając osiągnięcia rządu w 2011 r., Wen Jiabao zaznaczył, że PKB Chin osiągnął 47,2 bln RMB, średni wzrost gospodarczy wyniósł 9,2% (w 2010 r. było to 11,2%), a dochody finansów publicznych – 10,37 bln RMB, co stanowi wzrost o 24,8% w porównaniu z 2010 r. W ubiegłym roku utworzono 12,21 mln nowych miejsc pracy w obszarach miejskich, średni dochód do dyspozycji mieszkańców obszarów miejskich wzrósł o 8,4%, natomiast dochód netto na mieszkańca w obszarach wiejskich o 11,4%. Rząd rozpoczął także działania w celu kontroli inflacji, obniżenia podatków, regulacji i ograniczania spekulacji na rynku nieruchomości. Wzrosły wydatki na programy o charakterze socjalnym (np. subsydiowane przez państwo budownictwo tanich mieszkań dla osób o najniższych dochodach), poprawiono również system bezpieczeństwa socjalnego.

Kwestie przedstawione w raporcie są priorytetami chińskich władz przynajmniej od 2005 r., od kiedy obowiązuje koncepcja harmonijnego społeczeństwa, oparta na hasle „po pierwsze człowiek”. Jednakże główne cele tej polityki, czyli niwelowanie nierówności społecznych i poprawa

warunków życia osób o najniższych dochodach, nie zostały jeszcze osiągnięte. Najważniejszą przyczyną jest wewnątrzpartyjny opór wobec dalszej transformacji gospodarczej, gdyż zazwyczaj to członkowie partii kontrolują duże państwowe przedsiębiorstwa, generujące eksport i inwestycje, które wciąż stanowią główną siłę napędową chińskiego wzrostu gospodarczego. Preferencje w postaci ułatwień w dostępności kredytów dla tych przedsiębiorstw utrudniają rozwój sektora prywatnego i przyczyniają się do powiększenia nierówności w dochodach. Nadal nierozwiązana pozostaje kwestia poprawy bezpieczeństwa socjalnego, koniecznej, by pobudzić popyt wewnętrzny i konsumpcję przez redukcję tendencji do oszczędzania. Jest to proces długofalowy ze względu na znaczne zapóźnienia w tym obszarze i dużą liczbę ludności ChRL.

Zadania na rok 2012. Główne zadanie chińskiego rządu na 2012 r. to kontynuacja polityki z ubiegłych lat ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa socjalnego – warunku utrzymania stabilności państwa. Ostatni kryzys, a szczególnie sytuacja gospodarcza w Unii Europejskiej (najważniejszym partnerze handlowym ChRL), która spowodowała spadek chińskiego eksportu do Europy, a także wewnętrzna presja na redukcję społecznych nierówności, to główne bodźce przyspieszenia procesu restrukturyzacji gospodarki.

Raport zakłada w 2012 r. 7,5-procentowy wzrost gospodarczy – mniejszy niż w latach ubiegłych, ale zgodny z założeniami dwunastego planu pięcioletniego. Działania rządu skupią się na zmianie modelu gospodarczego przez pobudzanie popytu wewnętrznego oraz wzrost wydatków socjalnych. Przewiduje się utworzenie ponad 9 mln nowych miejsc pracy w obszarach miejskich, utrzymanie inflacji na poziomie 4%, a zarejestrowanego bezrobocia w obszarach miejskich – poniżej 4,6%, wzrost obrotów handlowych o 10% oraz przeznaczenie 4% PKB na edukację.

Ta część dokumentu koncentruje się wokół dwóch celów: wzrostu popytu wewnętrznego i dalszej budowy systemu ubezpieczeń społecznych. Ich osiągnięciu ma służyć m.in. wypracowanie mechanizmów wzrostu popytu i konsumpcji przez lepszą dystrybucję dochodów oraz wzrost dochodów osób najbiedniejszych, co przełoży się na wzmocnienie siły nabywczej chińskiego społeczeństwa. Planuje się także wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Zakłada się również, że do końca tego roku system emerytur obejmie wszystkich obywateli oraz wzrośnie wysokość pomocy socjalnej. Poza tym zapowiedziano kontynuację programu budownictwa socjalnego.

Pomimo że raport koncentrował się przede wszystkim na kwestiach wewnętrznych, podczas konferencji prasowej ministra spraw zagranicznych ChRL Yang Jiechi poruszono tematy związane z chińską polityką zagraniczną. Minister podkreślił, że w 2012 r. Chiny bardziej zaangażują się w sprawy międzynarodowe, co można traktować jako zapowiedź większej aktywności ChRL w celu ochrony jej interesów ekonomicznych.

Wnioski i rekomendacje. Raport z prac rządu i wypowiedzi chińskich przywódców podczas ostatniej sesji OZLP można postrzegać jako próbę podsumowania dekady rządów czwartej generacji, a także jako wyznaczenie kierunków polityki dla przyszłych władz. Dla odchodzących liderów bardzo ważny jest postęp w restrukturyzacji gospodarki oraz bezpieczeństwa socjalnego, gdyż te właśnie kwestie zdecydują o efektywności polityki harmonijnego społeczeństwa. Można przypuszczać, że celom polityki wewnętrznej będą podporządkowane działania na arenie międzynarodowej.

Najprawdopodobniej w zagranicznej polityce ekonomicznej chińskie władze będą zwracały większą uwagę na kwestie społeczne. Rezerwa, z jaką Chiny podchodzą do zakupu unijnych obligacji, może być przykładem odpowiedzi na oczekiwania społeczne, a także próbą pokazania, że ChRL staje się coraz bardziej wpływowym graczem na arenie międzynarodowej. Ponadto Chiny, których gospodarka nadal zależy od eksportu i inwestycji, są niechętne zmianie polityki eksportowej opartej na niedowartościowanym yuanie – głównym przedmiocie sporu z USA. Wen Jiabao powiedział, że kurs yuana zbliża się do osiągnięcia stanu równowagi, co może świadczyć o tym, że mało prawdopodobna jest dalsza aprecjacja chińskiej waluty. Co więcej, decyzje Chin w kwestiach gospodarczych mogą wywoływać zaniepokojenie za granicą – pokazały to ostatnie chińskie restrykcje dotyczące eksportu minerałów ziem rzadkich, które zakłóciły produkcję urządzeń wysokiej techniki w innych państwach. W rezultacie UE, USA i Japonia złożyły wniosek do WTO o rozpoczęcie konsultacji z Chinami. UE powinna zatem działać jako jeden spójny organizm, a nawet poszukiwać wsparcia wśród innych państw, by stworzyć fora dialogu z ChRL w celu polubownego rozwiązywania sporów.

W najbliższych miesiącach Chiny będą skoncentrowane na kwestiach wewnętrznych, przygotowując się do zmiany władzy. Polska powinna kontynuować politykę wzmocnienia wzajemnych relacji przez intensywny dialog polityczny zarówno z odchodzącymi, jak i z przyszłymi liderami ChRL. Warto zwrócić uwagę, że zaprezentowane przez Wen Jiabao zadania na rok 2012 – przede wszystkim wzrost popytu wewnętrznego i konsumpcji, a także dalszy proces wyłaniania się chińskiej klasy średniej nie tylko w metropoliach, lecz także w mniejszych ośrodkach miejskich – mogą stać się szansą na zwiększenie polskiego eksportu do Chin.